

Л. ПЕШИЋ и Ј. СРЕМАЉИ
L. PEŠIĆ and J. SREMAC

**ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ ГОРЊОПЕРМСКЕ БРАХИОПОДСКЕ
ФАУНЕ У ЗАПАДНОЈ СРБИЈИ**

Contribution to the study of Upper Permian fauna in western Serbia

-----
ИЗ ЧАСОПИСА

Геолошки анали Балканскога полуострва

Књига L

—
EXTRAIT

des Annales Géologiques de la Péninsule Balkanique

TOME L

БЕОГРАД 1986. БЕОГРАД

ГЕОЛОШКИ АНАЛИ БАЛКАНСКОГА ПОЛУОСТРВА
КЊИГА I,
ANNALES GEOLOGIQUES
DE LA PENINSULE BALKANIQUE
TOME I

УДК 556.551.763(497.11)
Оригинални научни рад
Original Scientific Paper

**ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ ГОРЊОПЕРМСКЕ БРАХИОПОДСКЕ
ФАУНЕ У ЗАПАДНОЈ СРБИЈИ**

(са 2 слике)

од

Луке Пешића* и Јасенке Сремац**

У оквиру прикупљања геолошких података за корелацију палеозојских терена западног Палеотетиса, аутори су вршили вишегодишња истраживања у теренима западне Србије, Хрватске и Словеније. У овом раду ће бити приказан део релативно богатог брахиоподског материјала из новооткривене локалности (Златарић) у западној Србији а такође и других већ познатих локалитета са брахиоподима јадарске палеозојске области.

Western Serbia, Croatia, and Slovenia were investigated for many years by the present authors, who collected geological data for correlation of Palaeozoic areas of the western Paratethys. A part of relatively rich brachiopod material from a new locality (Zlatarić) in western Serbia, and from the old brachiopod localities in Jadar Palaeozoic area, is considered in the paper.

УВОД

Благо заталасана рељефна пластика терена западне Србије односно све већа покривеност терена, егзодинамички фактори и сам човек, учинили су да многи инструктивни геолошки профили немају некадашњи значај. Један од таквих је локалитет Пеовац северозападно од Ваљева (јадарска палеозојска област) уочен још

Адреса аутора: * Завод за Регионалну геологију и палеонтологију Рударско-геолошког факултета, Београд

** Геолошко-палеонтолошки завод, ПМФ, Загреб

од В. Самића (1933.) а често помињан у радовима каснијих истраживача (С. Пантић, 1969, И. Филиповића 1974, Л. Петрића 1982, и др.).

По инструктивношћу и богатству макро и микро фауне Пеовац је представљао један од најзначајнијих репера за проучавање горњопермских наслага јадарског подручја. Захваљујући незнању и небудношћу а можда и недостатку дара за очувањем оваквих геолошких вредности, односно радовима изведеним на самом локалитету, у свету познати Пеовац престао је да буде интересантан за палеонтолошка, биостратиграфска и друга геолошка истраживања.

На срећу каснијих истраживача а захваљујући радовима на сеоском путу за Ракиће, у атару села Златарић са десне стране асфалтног пута Ваљево—Осечина, откривен је нови локалитет са развићем горњопермских наслага са релативно богатом брахиоподском фауном. Иако по богатству фосила заостаје за раније описаним налазиштима локалитет Златарић (који је открио Л. Пешић 1971, види сл. 2), представља важну принову за проучавање геолошких прилика које су владале у горњем перму осе области.

Локалитет Златарић

Профил горњопермских кречњака са десне стране пута Ваљево—Осечина у Златарићу (испод коте 322) откривен је на дужини од стотинак метара, укупне дебљине петнаест метара (сл. 1). Заступљени су плочати м слојевити битуминозни кречњаци са прослојцима жућкастих а сивих глинених и лапоровитих шкриљаца. Кречњаци су квргови са бројним калцитским венама а макрофосили од којих се најчешће срећу брахиоподи, шкољке и криноиди, налазе се на непосредном контакту кречњака и глинених шкриљаца. Запажа се међутим да је фауна сконцентрисана на неколико хоризоната у нижим нивоима док идући ка вишим партијама нагло престаје да се појављује. Ове творевине су благо заталасане али генерално падају према североистоку. Управно на слојевитост развијен је

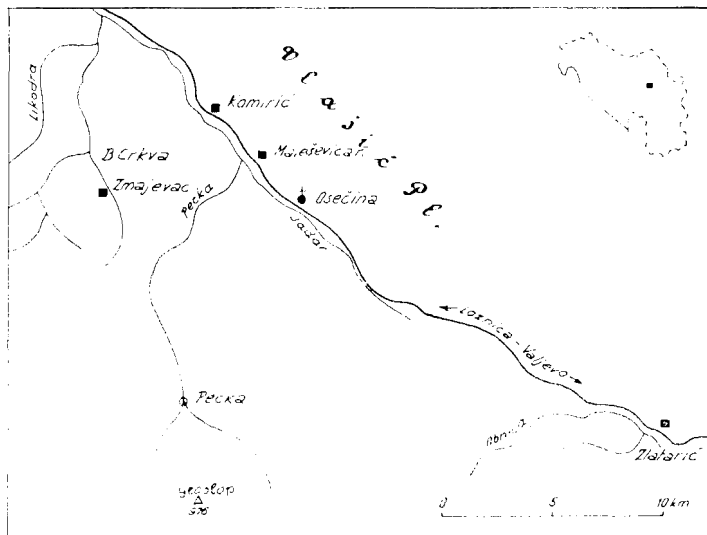
Сл. 1 Изданак фосилоносних кречњака продуктусне зоне у Златарићу

Fig. 1 An outcrop of fossiliferous limestone productus 'zone of Zlatarić

систем пенетративних површи које представљају кливаж аксијалне површи. Горњопермске творевине у овом подручју убране су у дека-хектометарске наборе са великим распонима крила, тако да и овај изданак представља део једног таквог структурног облика.

Услед тектонске редуције и покривености терена, однос ових творевина према подини и повлати није доступан проматрању. Анализом макро фауне пре свега брахиопода, може се поуздано рећи да овај пакет седимената у Златарићу припада продуктусној зони (према Симићу и Аевој подели, 1933.), горњопермских наслага јадарске палеозојске области.

Из новооткривеног локалитета Златарић одређени су следећи облици *Derbya regularis* Waagen, *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *T. regularis* Simić, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. morrisoni* (Chao), *S. convoluta* (Simić), *S. globosa* (Simić), *S. globosa* var., *S. spinosocostata* (Abich), *S. helica helica* (Abich), *Tyloplecta richthofeni* (Chao), *T. yangtzeensis* (Chao).

Сп. 2. Локалитети са брахиоподском фауном горњег перма у јадарској области

Fig 2. Localities of brachiopod fauna of Upper permian Jadar province

Значајно је напоменути, међутим, да и поред тога што је реч о новом локалитету са релативно богатом брахиоподском фауном, овде је први пут констатована врста *Sinomarginifera morrisoni* (Chao) која до сада није нађена у горњопермским седиментима јадарског подручја.

У току проучавања брахиоподске фауне из јадарске палеозојске области прикупљена је релативно богата фауна и из других локалитета (Малешевића река, Комирић, Пеовац, Змајевац) која је позната из радова ранијих истраживача (Симмић, 1933.). Треба истаћи, међутим, да је међу већ познатим брахиоподским формама из горњег перма јадарског палеозоика у току ових истраживања, први пут нађена врста *Tschernyschewia* cf. *sinensis* (Chao),

локалитет Змајевац. Прикупљене са осталих локалитета детерминисане су следеће брахиоподске врсте:

Малешевића река: *Derbya buchi* d'Orbigny, *Orthotetes undulatus* Simić, *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. convoluta* (Simić), *S. globosa* (Simić), *S. spinosocostata* (Abich), *S. helica helica* (Abich);

Комирићи: *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *Spinomarginifera lata* Albrecht, *S. convoluta* (Simić), *S. spinosocostata* (Abich), *Tyloplecta richthofeni* (Chao);

Пеовац: *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *T. cf. regularis* Simić, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. convoluta* (Simić), *S. globosa* (Simić), *S. helica* (Abich), *Tyloplecta richthofeni* (Chao), *T. yangtzensis* (Chao);

Змајевац: *Orthotetes undulatus* Simić, *Derbya* sp., *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *T. regularis* Simić, *T. cf. sinensis* Chao, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. convoluta* (Simić), *S. jisuiensis* Chao, *S. globosa* (Simić), *S. globosa* var., *S. spinosocostata* (Abich), *S. sp.* (nov. sp. ?), *Tyloplecta richthofeni* (Chao), *Linoproductus cf. cora* (d'Orbigny), *Leptodus nobilis* (Waagen).

* *

Релативно богата брахиоподска фауна из горњопермских седимената западне Србије дозвољава финија биостратиграфска истраживања и корелацију палеозојских терена Југославије са осталим областима западног Палеотетиса.

Овом приликом је приказан само његов део из новооткривеног локалитета Златарић (севернозападно од Ваљева) а такође и из неколико већ познатих локалитета (Комарић, Малешевића река, Пеовац и Змајевац).

Из плочастих и слојевитих битуминозних кречњака Златарића одређена је следећа брахиоподска фауна: *Derbya regularis* Waagen, *Tschernyschewia typica typica* Stoyanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *T. regularis* Simić, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. morrisoni* (Chao), *S. convoluta* (Simić), *S. globosa*, *S. globosa* var., *S. spinosocostata* (Abich), *S. helica helica* (Abich), *Tyloplecta richthofeni* (Chao), *T. yangtzensis* (Chao).

Из сличних седимената у Комирићу, Малешевића реци, Змајевцу и Пеовцу који се налазе у релативној близини овог, (удаљени су неколико десетака километара) нађена је фауна коју је већ одредио (В. Симић, 1933). Важно је напоменути да је током ових истраживања нађена врста *Tschernyschewia* cf., *sinensis* Chao на локалитету Пеовац и *Spinomarginifera morrisoni* (Chao) у новооткривеном локалитету Златарић. Анализа брахиоподске фауне дозвољава поуздан закључак да је реч о продуктусној зони (Симић, 1933,) мз горњојурских наслага јадарске палеозојске области.

ЛИТЕРАТУРА — BIBLIOGRAPHIE

- Filipović, I. (1974): Paleozoik severozapadne Srbije. Rasprave in poročila 17, 229—252. Ljubljana
- Пантић, С. (1969): Литостратиграфске и микропалеонтолошке карактеристике средњег и горњег перма западне Србије. Весник Зав. за геол. и геоф. истраж. 27. 201—216, Београд
- Пешић, Л. (1982): Стратиграфске и тектонске карактеристике палеозоика у сливу реке Јадра—Западна Србија. — Геол. анали Балк. поп., књ. XLVI, 43—159, Београд.
- Рамоу3. А. (1958): Razvoj zgornjega perma v Loških in Polhograjskih hribih. — Rasprave Slov. akad. znanosti in umetnosti 4. 455—622, Ljubljana.
- Schreter, Z. (1963): Die Brachiopodenaus dem oberen Perm des Bükk Gebirges in Nordungarn. — Geol. Hung., ser. paleont., 28. 79—179, Budapest.
- Симић, Р. (1933): Горњи перм у западној Србији. — Расправе Геол. мнст. краљ. Југославије 1.130 стр., Београд.
- Стојановић—Кузенок. С. (1963): Горњопермски брахиоподи Цриквеница—Западна Србија. — Весник Зав. геол. и геоф. истраж., 21. 169—180, Београд.

Summary

CONTRIBUTION TO THE STUDY OF UPPER PERMIAN FAUNA
IN WESTERN SERBIA

by

Luka Pešić and Jasenka Sremac

The relatively rich brachiopod fauna from Upper Permian deposits in western Serbia allows fine biostratigraphical investigations and correlation of Palaeozoic areas in Yugoslavia with similar areas of the western Paratethys.

Presently is considered only its part from the new locality of Zlatarić (northwest of Valjevo) and from the old localities (Komirić, Malešević Reka, Peovac, and Zmajevac).

Brachiopod fauna determined from flaglike and stratified bituminous limestones of Zlatarić is the following: *Derbya regularis* Waagen, *Tschernyschewia typica typica* Stojanow, *T. typica elongata* Simić, *T. typica lata* Simić, *T. regularis* Simić, *Spinomarginifera lata* (Albrecht), *S. morrisoni* (Chao), *S. convoluta* (Simić), *S. globosa* var., *S. spinosocostata* (Abich), *S. helica helica* (Abich), *Tyloplecta richthofeni* (Chao), *T. uangtzeensis* (Chao).

The fauna found in similar deposits at Komirić, Malešević Reka, Zmajevac, and Peovac, which are situated few tens of kilometers from this locality, is earlier determined by V. Simić (1933). The newly found species are *Tschernyschewia* cf. *sinensis* Chao, discovered at Peovac, and *Spinomarginifera morrisoni* (Chao), found in the new locality of Zlatarić. An analysis of the brachiopod fauna allows the reliable inference that it came from a productid (Simić, 1933) from Upper Permian deposits in Jadar Palaeozoic region.

